

Mikroökonómia

1. SZEMINÁRIUM_BEVEZETÉS

1.

A közgazdaságtan tárgya

Közgazdaságtan

Ökonómia – oikonomosz – „a háztartás ügyeinek intézője”

Háztartás ~ gazdaság közös vonása

- Háztartásban milyen döntéseket hozunk?
- És a társadalom milyen döntéseket hoz?

Egyetlen tárgy: az emberek társadalmi együttműködésének elemzése

A közgazdaságtan az emberekről és a döntésekről szól!

Ezen a vonalon
megyünk tovább és a
DÖNTÉS kerül most a
központba

Szintek a közgazdaságtanban

MIKROÖKONÓMIA

Háztartások és a vállalatok hogyan hoznak döntéseket

Hogyan hatnak egymásra különböző piacokon

- Szereplő: egy ember, egy cég, egy háztartás, egy iparág

Példák:

- Jövedelemváltozás hatása a termék fogyasztására
- Lakbérkorlátozás hatása az ingatlanpiacra
- Milyen hatása lesz, ha a Starbucks megveszi a CafeFreit?
- Hogyan alakul az almalé ára, ha a Siót megveszi a Coca Cola?

MAKROÖKONÓMIA

A gazdaság egészét érintő jelenségeket vizsgálja

Például:

- Munkanélküliség alakulásával kapcsolatos kérdések
- Milyen intézkedések serkentik a gazdasági növekedést
- Pénz – pénzteremtéssel kapcsolatos kérdések
- Hogyan alakul az infláció?
- Milyen a gazdasági növekedés?

A két szint elkülönül, mégis összefügg. A mikroökonómia nélkül nem értjük a makroökonómiát.

Miért kell döntéseket hozni? – A SZŰKÖSSÉG

- **A döntés a szűkösség miatt történik**

- A társadalom erőforrásai korlátosak, azaz korlátozott mennyiségben állnak rendelkezésre (ADOTTAK)

Azaz, nem lehet előállítani minden árut és szolgáltatást, amire az emberek vágynak. (amire szükségük van)

Korlátozott erőforrások, korlátozott jószág – **de jobb, ha a szűkös szót használjuk, mert nem csak fizikai korlátról van szó.**

- Nem áll annyi rendelkezésre, mint amennyire szükség lenne – de ne csak mennyiségben, hanem MINŐSÉGben is gondolkozzunk (tisztá levegő – ipari forradalom előtt nem volt szűkös)
- A szűkösség nem szegénység
- Mechanizmusok és szervezetek kellenek, melyek ezek igazságos elosztását lehetővé teszik

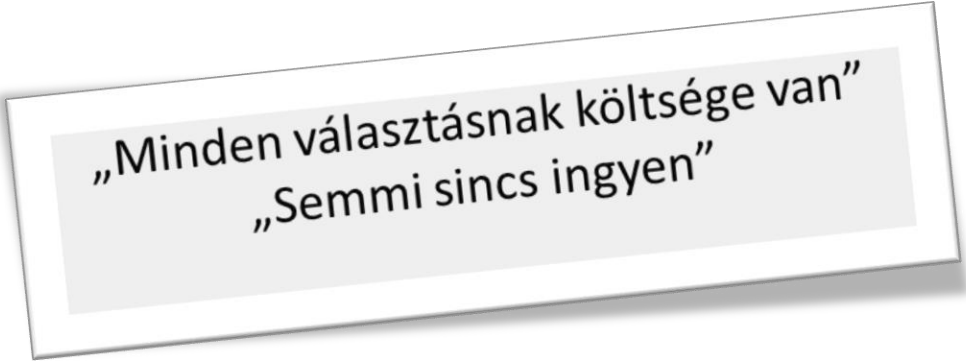
Hogyan döntünk? - HASZONÁLDOZAT

Racionális és önérdékkövetőn – hiszen ez volt az alapfeltevés az aktorokról

- Amikor döntünk valami mellett, valami másról le kell mondanunk
- **A szűkösség miatt!**

Valamit feláldozok a döntésem érdekében – haszonáldozat

Ennek költsége lesz – haszonáldozati, vagy alternatív költség.

„Minden választásnak költsége van”
„Semmi sincs ingyen”

Közgazdaságtan TEHÁT:

- azt vizsgálja, hogy a társadalom ***hogyan gazdálkodik szűkös erőforrásaival***
- SZŰKÖS ERŐFORRÁSOKKAL MIT ÁLLÍTSUNK ELŐ, MILYEN JAVAKAT, AZAZ HOGYAN OSSZUK EL A SZŰKÖS ERŐFORRÁSOKAT
- ALLOKÁCIÓS PROBLÉMA
- A szűkösség miatt valamiről le kell mondani! Fel kell adni valamit.

2. Alapelvek a közgazdaságtanban

(ÖSSZESEN 10 ALAPELV LESZ)

HOGYAN HOZNAK DÖNTÉSEKET AZ EMBEREK?

1-4 alapelv

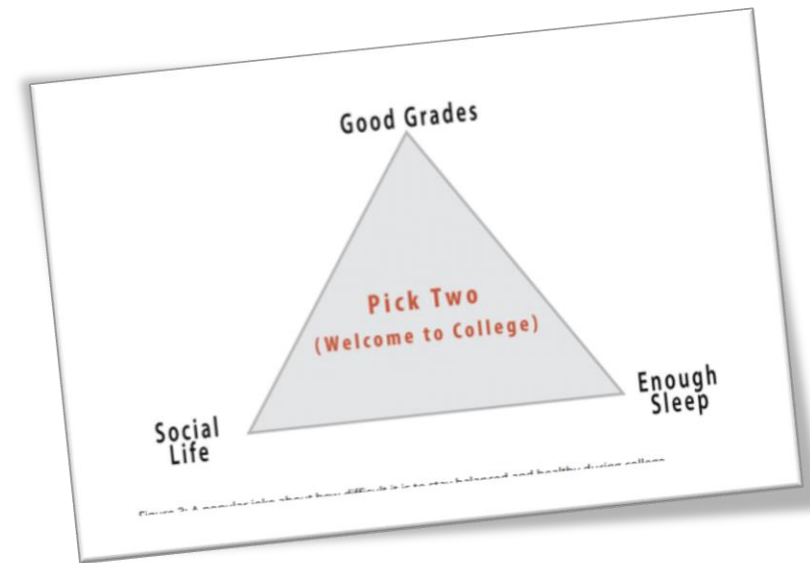
1. alapelv: az emberek átváltásokkal szembesülnek

„Nincsen ingyen ebéd”

Döntést hozunk: ÁTVÁLTUNK (trading off)

Példák:

- Diák
- Szülő
- Társadalom

Hatékonyság és egyenlőség

- Átváltás a hatékonyság és az igazságosság (egyenlőség) között
- **HATÉKONYSÁG:** a társadalom a lehető legtöbbet aknáz ki a szűkös erőforrásból
- **EGYENLŐSÉG:** a gazdasági fejlődés hasznát egyenlően osztják el a társadalom tagjai között

Hatékonyság a torta mérete, az egyenlőség pedig a torta felosztásának módja

- Ezek van, hogy ütköznek
 - Szegények – gazdagok példája

Az átváltás nem mondja meg, hogy milyen döntéseket fogunk hozni

Önöknek nem kell feladni más tárgyak tanulását, hogy csak közgazdaságtant tanuljanak

Nem kell feladni a környezetvédelmi célokat, csak azért, mert a szabályozás csökkenti a jólétet

A szegénységet nem kell figyelmen kívül hagyni, csak mert a támogatás csökkenti a munkát

**JÓ DÖNTÉSHEZ TISZTÁBAN KELL LENNI A
LEHETŐSÉGEKKEL, FEL KELL ISMERNI AZ ÁTVÁLTÁSOK
FONTOSSÁGÁT!**

Mit kell mérlegelni?

A család arról dönt, hogy vásároljon-e autót?

- Mekkora a családi költségvetés, ha erre költ, akkor mire jut kevesebb
- Alternatív kts: a második legjobb alternatívának az értéke/költsége

A Kongresszus arról dönt, hogy az ország mennyit költsön nemzeti parkokra?

- Másra is költhetné, pl honvédelem.
- Vajon mit szeretne jobban a társadalom, mi az ő érdeke?

A vállalat vezetője arról dönt, hogy üzembe helyezzen-e egy új gyárat?

- Mire költené még ezt az összeget? Kifizetné a hitelt? Működési költséget? Másik projektet vezetne be? (haszon: az új üzem jövedelmezősége)

Egy tanár arról dönt, hogy mennyit készüljön az órára?

- Kutatás, másik óra, egyéb (haszon: jobb lesz az óra)

Egy frissdiplomás arról dönt, hogy menjen-e doktori iskolába?

- Lemond a jövedelmező állásról

2. alapelv: Mindennek az a költsége, amiről lemondunk érte

Az átváltások miatt: mérlegelni a döntési lehetőségek költségét és hasznát

Önök döntöttek, hogy tovább tanulnak

- Milyen hasznai vannak ennek a döntésnek?
- Milyen költségei?

Alternatív költség/haszonáldozati költség

ALTERNATÍV költség: amit fel kell adni az adott dolog megszerzése érdekében.

3. alapelv: A racionális emberek marginális értékekben gondolkodnak

RACIONÁLIS EMBEREK

MARGINÁLIS/HATÁRVÁLTOZÁS

Kismértékű elmozdulás az éppen aktuális helyzethez képest.

HATÁR: valaminek a széle, **HATÁTVÁLTOZÁS:** az éppen aktuális helyzeten túl mit teszünk!

Döntés: határváltozásban való gondolkozás

Akkor teszünk valamit, ha a határhaszon nagyobb mint a határköltség

4. alapelv: az emberek ösztönzőkre reagálnak

Ösztönző: ami cselekvésre késztet (legyen ez büntetés vagy jutalom)

Amikor racionális döntést hozunk, akkor igazából az ösztönzőre reagálunk.

Pl: árváltozás – vevő és eladó reakciója

- Az idén növekszik az alma ára

3. Thinking Like an Economist

Saját nyelv és gondolkozásmód

„The whole of science is nothing more than the refinement of everyday thinking”(A. Einstein)

- A közgazdaságtan tudomány, hiszen a tudomány lényege a tudományos módszer – a világ működéséről szóló elméletek érzelemmentes kidolgozása és ellenőrzése.
- A tudományos módszer: megfigyelés, elmélet és még több megfigyelés

Hogyan kísérletezik egy természettudós?

- Dobjunk le egy üveggolyót a földre a második emeletről
- Van benne feltételezés?
- A fizikus szerint IGEN: legüres tér
- Ez nem igaz, hiszen ott a légellenállás, ami lassítja a golyót.
- De az ellenállás annyira kicsi, hogy a hatás elhanyagolható
- A feltevés leegyszerűsíti a problémát és alapvetően nem befolyásolja!

A feltevések szerepe

A feltételezés leegyszerűsíti a világot és könnyebbé teszi annak megértését.

- Például csak két ország van a nemzetközi kereskedelemben, és mindegyik csak két terméket állít elő
- Így koncentrálhatunk a probléma lényegére
- Megértjük az egyszerű világban – érteni fogjuk az összetett világban

Az a művészet, hogy milyen feltevésekkel élünk!

-
- Strandlabdát dobunk le az épület tetejéről
 - Nem vezetne pontos eredményre, ha feltételeznénk az ellenállás hiányát
 - Mivel az ellenállás nagyobb a strandlabda nagysága miatt
 - Azaz a legüres tér feltételezése most nem jó
-
- Közgazdaságtanban:
 - Időtáv – más-más feltételezés:
 - Rövid és hosszú távot különböztetünk meg

Természettudományok és matematika

Leesett egy alma – ez egy megfigyelés

Ez ösztönözte a gravitáció elméletének kidolgozására

Később: a gravitáció vizsgálatára a laborban kísérletekre van lehetőség

Humán- és társadalomtudományok Gazdaság- és jogtudományok Gazdaságtudomány

Előfordul az elmélet és megfigyelés kölcsönhatása

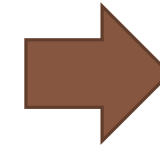
Ugyanúgy használják, mint más tudományos kutatók

Gyakran nehéz, néha lehetetlen kísérletezni

- Nem lehet a gazdaságban manipulálni, csak úgy változtatgatni azért, hogy hasznos adatokat gyűjtsenek
- Azokra az adatokra kell támaszkodni, amit a világ nyújt.
- Laborkísérlet helyett a történelem lesz a segítség

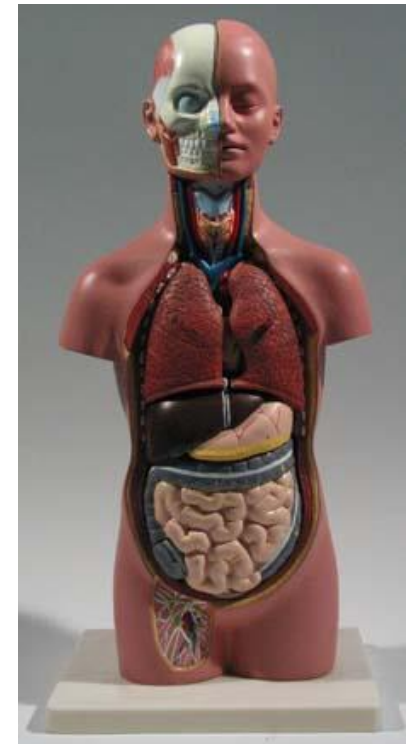
Modellek

Egyszerűsítő
feltétel

Modell

- Kémiában adott a gázok mozgása, alkalmazunk egyszerűsítő feltételek és már is fel tudjuk írni az általános gáztörvényt – ez egy modell
- Biológiában adott az ember – alkalmazzuk az egyszerűsítést és megkapunk egy sejtet, segítségül hívunk egy egeret és már is kész a modell.
- Műanyag bábu, mint modell:
 - vannak alapvető szervei, megmutatják, hogy hogyan illeszkednek a test részei egymáshoz,
 - leegyszerűsítettek, számos részlet hiányzik,
 - tudjuk hogy nem egy valós személy,
 - hasznosak azonban a test működésének tanulmányozására

- Közgazdaságtanban adott a bonyolult valós világ – egyszerűsítő feltételekkel élünk és modellezünk!
- A modell felvetések alkalmazásával épül fel – így egyszerűsödik le a világ, hogy jobban megértsük.
 - Gazdasági szereplők racionálisak
 - Minden ember ugyanolyan könnyen hozzájut a szükséges információhoz
 - Minden szereplő tökéletesen informált

Közgazdaságtanban a modellek: ábrák és egyenletek, számos részlet hiányzik, hogy csak arra összpontosítsunk, ami igazán fontos

Modellezés alapjai a közgazdaságtanban

Egyetlen változó ábrázolása

- Kördiagram; Oszlopdiagram; Idősorábra
- Két változó ábrázolása – a koordináta rendszer
 - Például:
 - Közgazdaságtan tanulására fordított órák száma egy héten és az érdemjegy közötti összefüggés
 - Bulizásra fordított órák száma egy héten és az érdemjegy közötti összefüggés

Görbék a koordináta rendszerben

Ha több változó van, legyen most 3, akkor az egyiket változatlanul kell tartani ahhoz, hogy a másik kettő közötti kapcsolatot vizsgálni tudjuk!

- Figyeljük meg, mit jelent a **VÁLTOZATLANUL TARTÁS**
- Vegyünk a következő példát:
 - Termék ára
 - Keresett mennyiség
 - Jövedelem

Mozgások a görbéken

Görbe mentén történő elmozdulás:

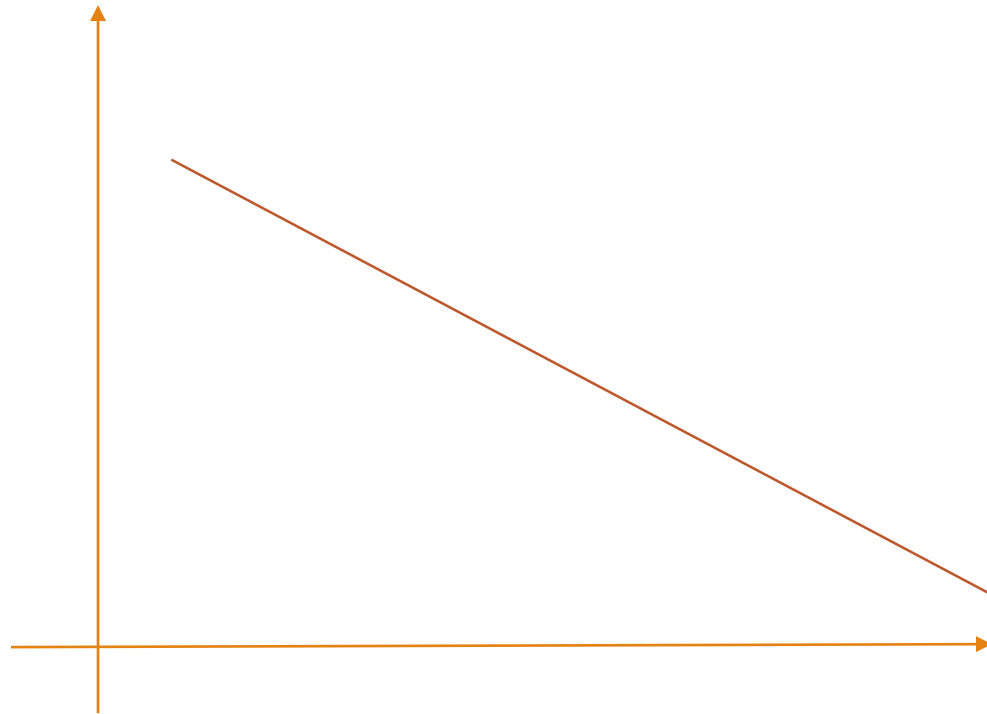
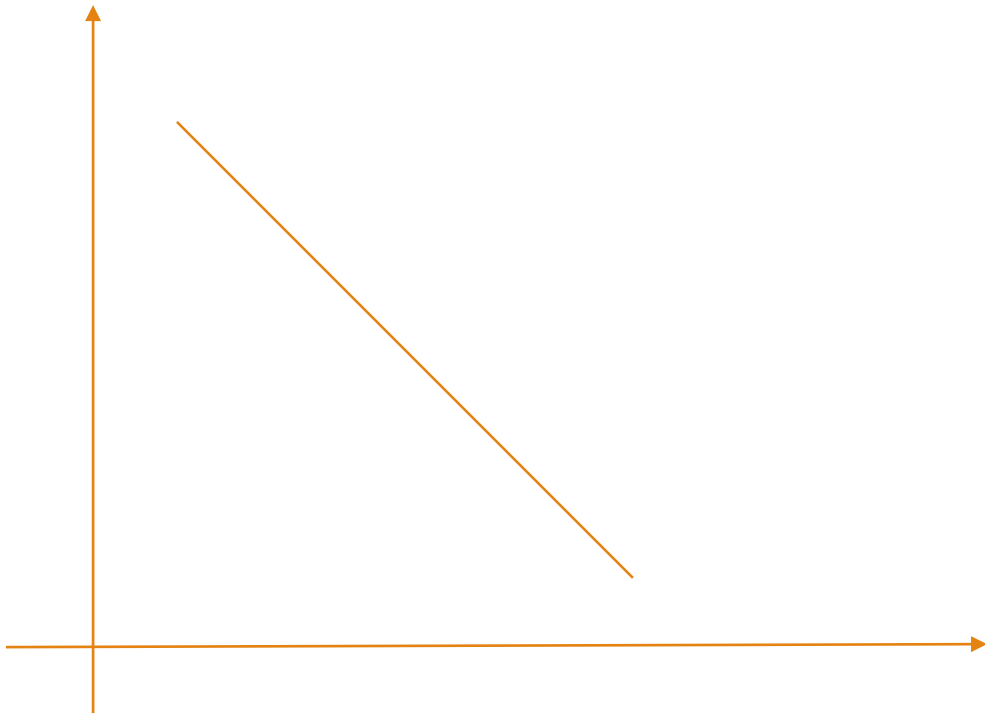
- Ha nem változik a jövedelem, de változik az ár, akkor változik a mennyiség is, lépegetünk a görbén

Görbe eltolódás:

- Változik a jövedelem, de nem változik az adott ár – változik a mennyiség – a görbe eltolódik
- Akkor tolódik el a görbe, ha egy olyan változó változik, ami egyik tengelyen sem szerepel.
 - Számos ilyen változás következhet be (pl. konkurencia üdítőt kiveszik a forgalomból – csak ezt fogjuk inni; a hozzávaló ízesítő ára változik meg; vásárlási szokások változnak)

Merekség

Egyik változó milyen érzékenyen reagál a másik változására

Ok és okozat

Az eddigi példában: ok – az árak alakulása/változása volt; okozat – a keresett mennyiségben jelent meg

Nem mindig ilyen egyszerű ezt feltárni, óvatosnak kell lenni, mert:

- Nehéz mindent változatlanul tartani, míg a 2 változó között nézzük az összefüggést – lehetnek kihagyott változók (azaz ezek is változnak)
- Előfordulhat fordított okság

Köszönöm a figyelmet!
